

De kleine
draken
doder

Suzanne Bos

Ontwerp omslag: Vera Post, Groningen

Ontwerp binnenwerk: Palmslag, Groningen

Foto auteur: Richard van Berkel

Foto Joris achterflap: Brenda van Esch-Rosenthal

© 2023 Uitgeverij Palmslag | Suzanne Bos

www.palmslag.nl

info@palmslag.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit boek mag worden veeleevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, internet, fotokopie, microfilm of op welke andere (digitale) wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form by print, internet, photoprint, microfilm or any other (digital) means without written permission from the publisher.

ISBN 978 94 932 4574 7

NUR 402

Voor Mirthe en Joris

“En hij zei:

Je kinderen zijn je kinderen niet.

Zij zijn de zonen en dochters van 's levens hunkering naar zichzelf.

*Zij komen door je, maar zijn niet van je,
en hoewel ze bij je zijn, behoren ze je niet toe.*

*Je mag hen je liefde geven, maar niet je gedachten,
want zij hebben hun eigen gedachten.*

*Je mag hun lichamen huisvesten, maar niet hun zielen,
want hun zielen toeven in het huis van morgen,*

dat je niet bezoeken kunt, zelfs niet in je dromen.

*Je mag proberen gelijk hun te worden,
maar tracht niet hen aan jou gelijk te maken.*

*Want het leven gaat niet terug,
noch blijft het dralen bij gisteren.*

*Jullie zijn de bogen waarmee je kinderen
als levende pijlen worden weggeschoten.*

*De boogschutter ziet het doel op de weg van het oneindige,
en hij buigt je met zijn kracht opdat zijn pijlen snel en ver zullen gaan.
Laat het gebogen worden door de hand van de boogschutter
een vreugde voor je zijn:*

*want zoals hij de vliegende pijl liefheeft,
zo mint hij ook de boog die standvastig is”*

Kahlil Gibran

PROLOOG

Je leven lang was je afhankelijk van sondevoeding, maar de eerste maanden van je bestaan kon je drinken als de beste. Het liefst gaf ik je de borst als je bij mij lag in het grote bed. Na de voeding viel je in een diepe slaap, omringd door een krans van dons. Je handjes in ontspannen vuistjes naast je kleine gezichtje. Ik kon uren naar je kijken, mijn ogen wijd opengesperd, voortdurend alert dat je niet onder het dekbed verdween. Ik bestudeerde minutieus je geelaatstrekken, je oogleden die trilden van de slaap, de plooitjes, de neusbrug, de neusvleugels die bewogen op je ademhaling. Ik aaide met mijn wijsvinger over je wangetje, trok een lijntje langs je lippen naar je kleine kin. Maar zo beheerst als ik aaide, zo druk was die stem in mijn hoofd. Je bent anders, zei de stem. Zo anders dan mijn eerste baby, jouw grote zus. Het geraas in mijn binnenste, het angstige speuren naar alles wat niet klopte. Je elfenoortjes, je oogopslag, de vorm van jouw gezicht. Het hield niet op. Tot jij je blauwe ogen naar me opsloeg en me met je zachte babygehuil tot de orde riep. Ik weet niet of het de stem in mijn hoofd was die je liet huilen of dat je wakker was geworden door de honger, een inwendige prikkel die je na je eerste jaar niet meer op zou merken. Ik suste ons beiden en schoof je kleine lijfje als vanzelf naar me toe. Ik aaide je zachte haartjes die later zo donker zouden worden. Zo lagen we samen in ons warme veilige holletje, beschermd tegen de verwachtingen en verplichtingen van de buitenwereld. Zodra ik je kleine rode voetjes zachtjes voelde trappelen tegen mijn buik, werd de stem tot stilte gemaand. Jij sloot je ogen weer, nu de rust was teruggekeerd en ik volgde jouw voorbeeld. Wij hoefden niet meer te kijken, alleen maar te vertrouwen. Alleen maar te voelen

hoe onze lijven aan elkaar waren vastgeklonken. We waren één, alsof jij nog in mijn buik zat. Ik genoot van je smakkelijke babymondje, je zachte lippen die warm mijn tepel omsloten, het ritmische gezuig waarmee jij met iedere teug meer teruggaf. Je was anders, maar zo onmiskenbaar van mij. In dit bed waar jij zo liefdevol verwekt was, werd onder het zachte dons een stevig fundament gelegd. Dat van de liefde tussen moeder en zoon.

1.

Zo stralend als hij omkijkt om zich ervan te verzekeren dat ik er nog ben; die blik, die lach, dat kan alleen hij. Ik duw de rolstoel over de dijk, maar hoef bijna geen kracht te zetten. Zijn handjes draaien zo driftig de wielen rond, dat het haast vanzelf gaat. Maar net als ik denk dat ik gewichtloos ben en ik mijn ogen even dichtknijp tegen de zon, voel ik een ruk aan de wielen. Opletten, mama! Hier komt Joris, de drakendoder. Zijn rolstoel is zijn paard, dat hij als een ware ridder onderwerpt aan zijn wil. Onverstoorbaar voor ridders die sneller zijn dan hij. Zoals die jongen die voorbij slingerd op een crossfiets. Staand op de trappers, zijn hele lijf volgt de bewegingen van de fiets, lijkt hij heerser over de wereld. Een fractie van een seconde maar kijk ik naar zijn Hawaiï-shirt. De tropische print die als een kleurrijke vlag om zijn lijf fladdert, als een symbool voor zijn vrijheid. Maar dan kijkt mijn zoon over zijn schouder naar mij en maait met zijn lach de draak in mij neer.

Ik kan mij veel zorgen maken over de toekomst. Joris niet. Hij leeft elke dag alsof morgen niet bestaat. Ook vandaag, een gewone maandag, 11 juni 2018. Stipt om half vier hoor ik getoeter voor de deur. Door mijn keukenraam zie ik het vertrouwde busje voor mijn voordeur stoppen. Joris komt thuis van zijn dagverblijf. Snel loop ik naar buiten. Het weer is zomers, maar heeft nog het aangename karakter van de lente. De zon prikt op mijn armen en de vlijtige liesjes in de voortuin verdrijven de geur van de auto's in de straat. Daar is mijn jongen. Ik zie zijn onmiskenbare silhouet in het grote raam van de bus. Hij zit naast Jasper, die vandaag veertien jaar geworden is. Op diens trotse hoofd prijkt een zelf geknutselde verjaardagsmuts. Voor hem zit Pieter, verscholen ach-

ter een grote oranje zonnebril. Hij werpt me liefdevol kushandjes toe. Zodra Joris mij ziet, begint hij zo enthousiast in zijn rolstoel te wippen dat Jeanette, de chauffeur van de bus, hem bijna niet uit de gordels krijgt. De vrolijke liedjes van Dirk Scheele worden overstemd door zijn gekraai en geschreeuw.

‘Hij heeft er zin in,’ zegt ze vrolijk, terwijl ze Joris laat zakken in de rolstoellift. Het zweet parelt op haar voorhoofd. ‘Ga je lekker wandelen met mama, kerel?’

Ik lach naar mijn zoon. Natuurlijk gaan we wandelen, net als elke middag ongeacht de weersomstandigheden. Joris is het liefste buiten.

‘Tot morgen, kleine man,’ zegt Jeanette. Ze gaat weer achter het stuur zitten en start de motor.

Ik zwaai naar de kinderen in de bus, Joris zwaait mee, niet alleen met zijn handjes maar met zijn hele lijf. Samen kijken we hoe het busje de hoek om verdwijnt.

‘Deze kant uit, jongen,’ zeg ik, als Joris driftig aan de hoepels van zijn wielen begint te draaien alsof hij nog iets vergeten is en het busje alsnog wil inhalen. Met moeite stuur ik zijn rolstoel de voortuin in.

‘Kom, we gaan naar binnen.’ Ik probeer dwingend te klinken, maar ik lach. Ik moet nodig plassen. Stom dat ik dat niet eerst heb gedaan. Ik doe een poging de rolstoel over de drempel het huis in te duwen, maar Joris wil buiten blijven. Zijn knokkels zien wit en zijn gezicht krijgt een verbeterd trek als hij de wielen stevig op hun plek houdt om mij te beletten de draai richting de voordeur te maken. Al zijn wilskracht verzamelt zich in zijn bovenlijf en kleine maar sterke handjes. Ik heb me vaak afgevraagd hoe het kan dat deze daadkracht, die glimp van dat actieve stoere jongetje, zich niet heeft doorgezet naar zijn benen.

‘Kom, dan krijg je een schone broek.’ Ik doe een laatste poging mijn ongeduldige kind mee te krijgen. Ik voel aan zijn kruis. Zijn luiervocht droog en ik geef het op. ‘Oké, dan moet je hier wachten.’

Ik parkeer hem voor de voordeur en zet de rolstoel op de rem. Joris kan geen kant uit. Het maakt hem niet uit, hij heeft deze ronde gewonnen. Tevreden bestudeert hij zijn handjes die hij als twee sierlijke poppetjes in de lucht houdt, waar ze een spel spelen voor zijn ogen. Zijn rode rugtas bungelt aan zijn rolstoel. Hij staat halfopen, er steekt een stuk gekleurd papier uit. Het is een knutselwerk dat hij vandaag gemaakt heeft. Ik haal het uit de tas en vouw het gele papier open. Er staan strepen en vlekken van viltstift op. Zijn naam staat erbij in het handschrift van de juf. Alsof ze daarmee zijn ziel in die tekening stopt, die ik anders niet als de zijne zou herkennen. Met zijn naam geeft ze de strepen en vlekken betekenis. Als een uitgesmeerde vingerafdruk.

‘Mooi, jongen!’

Joris knikt enthousiast.

Met de tekening in mijn hand draai ik me om en wil naar binnen lopen, maar ik voel een ruk aan de stof van mijn jurk.

‘Wat wil je?’

Ik geef hem mijn hand, die hij resoluut aanpakt en naar de blauwe leren spalken leidt, die zijn voeten en onderbenen tot onder zijn knieën in de tang houden. Ze moeten de scheefgroei van zijn voeten tegengaan. Richard en ik noemen ze ‘de martelwerktuigen’. Zelfs de zachte kousen die Joris eronder draagt met de vrolijke kleuren en strepen – door mij zo zorgvuldig uitgezocht en helemaal uit Zweden bezorgd in onze brievenbus – kunnen het leed niet verzachten. Ze steken in stoere jongensschoenen waarop nog nooit een stap is gerend. Schoenen die flonkeren van nieuwheid, als een stille belofte die niet is ingelost.

‘Wil je ze uit?’

Joris knikt wild en legt mijn hand opnieuw op zijn onderbenen.

Snel trek ik zijn schoenen en spalken uit. Hup, weg ermee. Met een verbeterd gezichtje trekt hij aan de neuzen van zijn kousen, die niet gelijk meegeven. Zijn voeten gaan mee de lucht in, tot hij ze uit heeft. Joris wil geen beknellende hulpstukken aan zijn lijf. Ik laat het vandaag maar zo, het is warm genoeg. Ik hap in zijn wie-

beltenen en druk zijn voetzolen op mijn lippen. Ze zijn zacht als van een baby. Er is geen loopspoor te bekennen, geen enkele rimpel of plooi markeert zijn roze huid. Met mijn hand strijk ik langs zijn hals. Hij draagt een badstoffen slab om te voorkomen dat zijn shirt nat wordt van zijn speeksel. Ik doe hem af. Allemaal ballast.

Ik weet niet meer wanneer hij stopte met zijn lippen op elkaar te zetten. Er kwam een moment dat hij dat vergat. Vanaf die tijd staat zijn mond vaak een beetje open, alsof hij steeds weer opnieuw verbaasd is. Hij blaast een bel van spuug die uit elkaar spat. Druppels glimmen als dauw op zijn onderlip, een glinsterend draadje loopt over zijn kin naar zijn shirt. Zijn eens zo mooie melktandjes hebben met de jaren plaatsgemaakt voor 'grote mensentanden' die als een waaier naar voren groeien, niet gehinderd door de zachte binnenkant van zijn lippen. Met de groei van zijn gebit ziet hij er gehandicapt uit, maar niet voor mij. Zijn lach is nog innemender met zijn tanden bloot. Zijn zus krijgt een beugel. Zij zit in een andere wereld dan hij. Hij heeft kwijlslabben in alle kleuren van de regenboog, voor elk shirt een bijpassende kleur.

Ik geef een kus op zijn kruin. 'Ik ben zo terug.'

Ik neem de tekening, de spalken en zijn slab mee naar binnen en laat hem in zijn rolstoel in de voortuin staan. De voordeur zet ik wagenwijd open, net als de deur van het toilet in de gang. Vanaf de wc-bril kan ik Joris zo precies in de gaten houden. Ik kijk door de deuropening naar zijn vrolijke gezicht. Hij is zo blij vandaag. Hij kijkt naar boven, schaterlacht en knikt vrolijk met zijn hoofd, zijn armen en benen zwaaien mee. Wat zou hij daar zien? De wuivende takken van de bomen, de witte wolken die traag voorbij drijven in de blauwe lucht of een vogel die langs scheert, zeilend op zijn eigen vleugels? Ik vraag me af of hij beseft dat hij deel uitmaakt van ons, van dit huis, deze voortuin, de straat, deze wereld. Zoals hij daar staat, buiten op de drempel van een nieuw avontuur. De deurpost lijkt een omlijsting van een lieflijk schilderij. Hoe langer je ernaar kijkt, hoe meer je ontdekt.

Misschien ziet hij wel dingen die wij niet zien. Misschien hoort hij een engel zingen, zo hoog dat niemand anders het hoort. Zou hij dan ineens weten wie hij is, of wist hij het al die tijd al? Als hij bij de kapper zit, kijkt hij verwonderd in de spiegel naar dat jongetje aan de andere kant, van wie de plukken haar langs zijn hoofd dwarrelen. Vorige week was ik daar nog met hem. Ik keek hem aan in de spiegel. ‘Dat jongetje ben jij,’ fluisterde ik in zijn oor. Hij lachte. Ik had de haarlokken moeten opvangen, maar ik deed het niet. Ze verdwenen onder de grote zachte bezem van het meisje, dat ze vervolgens in het keukentje in de vuilniszak kieperde.

Ik trek door en schiet naar de keuken, waar ik een flesje water vul voor onderweg, mijn blik nog steeds naar buiten gericht. Ik zie de grote struik bewegen. Joris duwt er giechelend tegenaan, de blaadjes ritselen door zijn handen. Snel loop ik naar hem toe en berg het flesje op in de rugtas die nog steeds aan zijn rolstoel bungelt. Het geel-blauwe lunchtrommeltje met de vrolijk lachende figuurtjes zit er nog in. Daar zit geen brood in, het is een opbergbakje voor de waterspuit en het doorzichtige plastic slangetje. Joris drinkt al lang niet meer zelf. Onderweg geef ik hem water met een spuit door de sonde die via een gaatje in zijn buik naar zijn maag loopt.

We kunnen gaan. We wuiven naar de buurvrouw die terugzwaait vanuit haar keukenraam en lopen naar de dijk. Joris knikt en humt tevreden. Zijn blote voeten spelen met de zachte buitenlucht. Met zijn geluidjes streelt hij mijn oren. In al zijn kwetsbaarheid lijkt hij hier buiten onaantastbaar. Een vrije geest in een beperkt lichaam. Ik moet regelmatig bijsturen. Zodra mijn aandacht verslapt, rijdt hij de berm in. Hij schatert het uit en maakt er een spelletje van.

‘Ga je de sloot in? Dan word je nat hoor!’ Ik lach, terwijl ik mijn gezicht in zijn hals verstop en met mijn neus en mond over zijn zachte nekhaartjes wrijf. Ik trek de rolstoel uit het gras. Het zweet staat op mijn rug, het is warmer dan ik dacht. De schapen in het weiland naast ons staan loom te herkauwen. Ik wil Joris’

vestje uitdoen en maan hem tot stilstand. ‘Even wachten, jongen.’

Ik duw de hendel van de rem naar beneden. Joris staat stil en gooit direct zijn stem in de strijd.

‘Huuuuuuu!’

Hij is als een sirene, die aangeeft dat hij door alle stoplichten heen mag rijden. Hij houdt niet van remmen. Vooruit wil hij, er dwars doorheen, de volgende straat of steeg in, waar al het moois zich aan hem openbaart. Een baan zonnestralen op de stoep, de natte neus van een hond, de knisperende blaadjes aan de struiken, een stuiterende voetbal van de jongetjes verderop.

Meestal lukt het hem. Vandaag niet. De rolstoelleverancier heeft de rem eindelijk goed afgesteld. Na maanden van vruchteloos bellen en mailen van onze kant. De buschauffeur wilde Joris eigenlijk niet meer meenemen. Stel je voor dat hij naar voren zou schieten. Stel je voor dat hij ineens de straat op zou rollen. Maar dat gevaar leeft niet bij de telefoniste die in een ander universum ergens achter een bureau het zoveelste telefoontje aanneemt.

Joris staat stil. Zijn vrolijke gekraai verandert in een schreeuw van protest. Boos slaat hij met zijn handen op de spaakbeschermers van zijn wielen.

Ik voel me schuldig. Alsof ik dat kleine beetje vrijheid en autonomie ook nog van hem afpak. Ik pluk een takje van een struik af en geef het aan hem.

Dat helpt. Geconcentreerd trekt hij de blaadjes eraf en bestudeert ze alsof het grote schatten zijn. Hij verpulvert het groen tussen zijn vingers, vouwt zijn hand open en kijkt er verwonderd naar. Als hij de blaadjes weg wil gooien, blijven ze plakken aan zijn handpalm. Hij schaterlacht en wappert met zijn handen. Groene confetti dwarrelt rondom zijn rolstoel. Hij lijkt op een kleine mimespeler, zoals hij zijn vingers laat dansen voor zijn ogen. De duimen op de wijsvingers. Hij deed het al als baby. Eindeloos zwaaide hij met zijn handjes voor zijn gezicht. Hij keek ernaar alsof zij het antwoord waren op grote levensvragen. Hoe vaak heb ik hem niet op een speelkleed gelegd onder een babygym waar speeltjes aan

hingen met knopjes en lichtjes. Hoe vaak heb ik niet gehoopt dat hij tegen de speeltjes aan zou slaan? Maar hij deed het niet. Hij had genoeg aan zichzelf.

‘Hij heb mooi weer meegenomen.’

Ik sta nog met het vestje van Joris te worstelen als ik word opgeschrikt door een stem. Ik kijk op en zie dezelfde man die ik gisteren ook tegenkwam. De laatste dagen kom ik hem steeds tegen, maar daarvoor heb ik hem hier niet eerder gezien. Alsof hij is verdwaald en per ongeluk in het verkeerde tijdperk is beland. Zijn lange grijswitte haar golft over zijn schouders en een grote walrus-snor siert zijn gezicht. Hij tilt zijn cowboyhoed op, bij wijze van begroeting en Joris lacht zo uitbundig terug dat de man stopt en met zijn hand over de haren van mijn zoon strijkt. De aderen steken een heel leven af bij het kinderwangetje. Twee poedels springen enthousiast om de rolstoel heen en likken de handjes van mijn jongen, die giechelt van pret.

‘Ik kan ze kort houden, hoor.’ De man sjort aan de halsbanden van de springende beesten.

Ik lach. ‘Het is oké, hoor. Wij denken erover om er ook eentje te nemen. Zo leuk voor hem, een maatje.’

‘Nou, deze gaan voor hem door het vuur, die zouden hem beschermen met hun leven.’

Ik kroel met mijn vingers door de zwarte krullenvacht van een van de honden. Zijn natte snuit duwt tegen mijn hand. Alsof hij de woorden van zijn baas met dat gebaar nog eens extra onderstreept.

De man kijkt naar Joris, de kraaienpootjes naast zijn bruine ogen verraden een glimlach. ‘Geniet nog even van het zonnetje,’ zegt hij, voor hij zijn weg vervolgt. Ik kijk hem na, zijn haar danst op zijn rug, zoals de honden om hem heen dansen.

In een ander leven had ik de vreemdeling nooit gezien. Omdat ik hem in gedachten voorbij was gelopen. En hij mij, want ik had niet naar hem gelachen zoals Joris deed. Er was een tijd dat ik een andere zoon had gewild. Of liever gezegd deze zoon, maar dan in

een gezond lijf, met een gezond stel hersens. Maar dan was het niet dit kind geweest.

We lopen verder, het bruggetje over de wijk in. In de speeltuin zitten twee meisjes op een klimrek. Ze kijken naar ons. Ik zie onze schaduw op de stoep. De moeder met het jongetje in de rolstoel. Het beeld vloeit samen. Joris geeft een ruk aan zijn wielen. Deze kant uit, mama! Zoals elke dag ren ik het heuveltje af. Joris zwaait met zijn benen en armen, alsof we zojuist van de hoge glijbaan zijn gegaan. De stoep is hier ongelijk, wortels van de bomen doen de stenen wijken en de wielen komen van de grond. Joris schatert het uit. Hoe wilder, hoe beter. We duiken een steegje in, het enthousiaste gekraai van mijn kleine man klinkt hol tussen de huizen. Ik kijk naar de poortdeuren aan weerszijden, waarachter de tuinen liggen. Onder de schutting door zie ik iemand op haar knieën het onkruid wieden. Ik pluk een verwaalde paardenbloem en aai ermee over Joris' gezicht. Hij giechelt, een spoor van geel poeder zit op het puntje van zijn neus. Verderop staat een deur op een kier. Er ligt een meisje in haar bikini op een ligbedje. Ze heeft oordopjes in en kijkt op haar telefoon. Een kinderfiets ligt op zijn kant. Het voorwiel draait nog. Ik heb hier eigenlijk niets te zoeken. Waarom zou ik alle steegjes van de wijk aandoen? Hoe vaak ben ik hier al geweest? Maar Joris houdt van steegjes. Alsof hij er elke dag voor het eerst komt. Hij krijgt er nooit genoeg van. Hoe vaak heb ik niet gedacht, was ik het maar die op dat ligbedje ligt in de zon, terwijl mijn zoon aan het voetballen is op het pleintje verderop. Het is bijzonder hoe de ware betekenis van dingen zich toont als ze voorbij zijn.

De volgende ochtend is het een stuk kouder. Het rood-witte lint waarmee onze straat is afgezet wappert in de wind. De vogels in de bomen zitten roerloos op een tak, onder de indruk van het lawaai van de sirenes. De schreeuwende jongetjes die gisteren nog een balletje traptten, zijn verdwenen. Het groene tapijt van het voetbalveldje trilt door de landende traumahelikopter. Het witte busje

met het bonte gezelschap remt af. De richtingaanwijzer naar rechts knippert. De agent op de hoek van de straat gebaart dat hij door moet rijden. Joris gaat niet mee op avontuur vandaag.

Het is half negen. De ontwakende spits wordt omgeleid. Net zoals onze geschiedenis een abrupte wending neemt. Het is in een tijdsbestek van drie kwartier bepaald. Of eigenlijk in één seconde. Om kwart voor acht vanmorgen zou een nieuwe dag voor Joris aanbreken. Kwart voor acht. Later dan normaal. Ik liep zijn vrolijke jongenskamer binnen. Het was nog stil, geen kraaiend jongetje dat rechtop zat in zijn bed, zoals iedere ochtend. Het verbaasde me niet. Gisterenavond was het laat geworden. Om half elf was hij nog klaarwakker. Schaterlachend smeed hij zijn knuffels uit bed. Gealarmeerd door zo veel lawaai, liepen Richard en ik naar hem toe. Samen stonden we te kijken naar de clown in dat grote bed op wie we onmogelijk boos konden worden.

‘Wat doe je allemaal, kleine man?’

Joris gierde het uit, uitgedaagd door de intonatie in de stem van Richard.

‘Nu slapen, hoor,’ zei ik quasi streng. Ik strekte mijn arm naar hem uit, die hij gelijk beetpakte. Hij gebaarde naar het muziekdoosje. Ik trok nog één keer aan het touwtje.

‘Laatste keer hoor, Joris.’

Ik gaf hem een laatste nachtkus en begroef mijn gezicht in zijn warme hals. We verlieten zijn kamer. Toen ik me nog één keer om draaide, zag ik hoe hij ons nakeek met zijn helderblauwe ogen. Zijn eigenwijze springerige haar als een kroon op zijn hoofd.

Nu mag hij nog even blijven liggen, al dringt de tijd.

‘Wakker worden, jongen,’ zeg ik, terwijl ik langs zijn bed loop en de bovenste la van zijn kast vast opentrek.

‘Even kijken, wat zullen we aantrekken vandaag?’

Ik klets verder, met mijn rug naar het bed in de hoop dat mijn stem hem doet ontwaken. Er komt nog steeds geen antwoord. Ik laat mijn handen door de stapel shirts gaan, zoals ik altijd doe.

Vandaag kies ik het felblauwe exemplaar met de rode brandweer-auto's, dat hem zo goed staat. Dan draai ik me om naar het bed en maak het hekje open.

Tijd is een raar ding, hoe snel hij gaat of hoe langzaam, hoeveel er gebeurt of hoe weinig. Het laat zich niet vangen in een wettmatig aantal minuten. Drie kwartier staat gelijk aan tien jaar als de trauma-arts in zijn oranje overall op straat staat te wachten op de schouwarts. Naast hem staat een kring van hulpverleners. Een groepje burens is samengeschoold. 'Hij is heel rustig gegaan,' zegt de man met het zwarte dokterskoffertje tegen de politieagente met de blonde haren die er zo snel bij was. Ze huilt. In ons huis huilt er nog een meisje onbedaarlijk om haar kleine broertje, wiens leven is veranderd in een verhaal dat verteld moet worden.

2.

‘Wat een mager scharminkel,’ zei de gynaecoloog.

Ze plantte haar met witte latex handschoenen bedekte vingers voorzichtig op het lijfje van mijn pasgeboren zoon. De verpleegkundige deed hem een mutsje op. Ik aaide het glibberige lijfje dat op mijn buik lag. Zijn handjes waren als van een kleine kikker, opengesperd, zijn witgerimpelde vingertjes wijd gespreid. Ze zweefden hulpeloos voor zijn verwrongen gezichtje. Hij huilde zachtjes, alsof hij van heel ver kwam en nog niet klaar was om de zachte donkere wereld te verlaten. Maar hij was hier en moest zich aanpassen aan de wetten van volume en licht. De verpleegkundige legde een handdoek over hem heen. De nieuwe realiteit werd gedempt met badstof en hij hield op met huilen. Stil lag hij op mijn borst. Deinend op de vertrouwdheid van het kloppende moederhart, zweefde hij weer weg uit de tijd. Amper geboren had hij al zijn energie al verbruikt. Mijn hand omsloot zijn kleine rug en bewoog bijna onzichtbaar heen en weer op het nieuwe ritme van zijn lichaam.

‘Mama is bij je.’ Mijn stem klonk schor. Ik voelde niks. De euforie die ik had gevoeld bij de aanblik van mijn pasgeboren dochter twee jaar eerder bleef uit. Misschien omdat het de tweede was. Misschien omdat zijn geboorte zo stormachtig was. Misschien omdat hij zo anders was dan zij. Ik herkende hem niet. Hij leek nog niet af, een bloem die nog uit moest komen. Ik kon hem niet goed zien door het mutsje en de grote witte handdoek, waar hij helemaal in leek te verdwijnen.

Richard aaide met een wijsvinger over zijn wangetje. Voorzichtig, alsof zijn zoon elk moment in tweeën kon breken. Zijn blik

was ernstig, alsof hij nog niet kon geloven dat dit warme nieuwe hoopje mens zijn kind was.

‘Hoe heet hij?’ vroeg de gynaecoloog.

‘Joris,’ zei Richard. De held van het sprookje met de draak. De naam die mij als bij toverslag was ingevallen toen ik in de stilte van de nacht mijn hand op mijn buik had gelegd en hij met een krachtige beweging had geantwoord.

‘Een echte Joris,’ zei ze. Ik vroeg me af of ze een compliment maakte of juist niet.

Ze tilde Joris van mijn borst en nam hem mee. Ik keek naar graaiende vingers in de lucht. Het mutsje zakte over zijn ogen, terwijl ze hem op een werkblad legde een paar meter bij mij vandaan.

‘Alles goed?’ vroeg Richard. Ik wist niet aan wie. Ik had moeite om te landen op aarde, terug naar mijn lichaam in het witte bed met het witte licht boven mij. Waar zojuist een vreemd, blauwig, roze lijfje door de lucht zweefde, met wie ik een paar minuten geleden nog één wezen vormde.

De stemmen naast mijn bed klonken ver weg. De woorden galmden zonder betekenis door de ruimte. Ik keek opzij in een poging een glimp op te vangen van het onbekende jongetje. Het kind dat de afgelopen maanden zo’n vertrouwd onderdeel vormde van wie ik was. Dat zich had geroerd in mijn buik en door wie ik me gekend had gevoeld. Ik tuurde de klinische ruimte in. Maar alles wat ik zag, waren een paar brede ruggen in witte jassen. Waar kwamen die ineens vandaan? Een felle lamp scheen op het ernstige gezicht van een vrouw die ik nog niet eerder had opgemerkt. Ze had een stethoscoop in haar oren, boven haar ogen verscheen een diepe frons. Er kwam nog iemand de verloskamer binnen. Ze duwde een couveuse op wielen richting het werkblad. Joris kreeg cijfers, de laatste in zijn leven. Ze waren lager dan die van zijn zus twee jaar eerder.

‘Hij moet flink bijkomen. Zijn bloedsuikergehalte is te laag en hij heeft een infuus nodig,’ hoorde ik een van de witte jassen tegen mij zeggen. Ze legden hem in het glazen huisje met de twee

ronde raampjes en reden het nieuwe lijfje verder bij me vandaan. Ik zag nog net een glimp van een voetje dat uit een berg witte handdoeken stak. Richard ging mee, de deur door, de lange gang in naar de couveuseafdeling. Ik bleef achter in de verloskamer, in het bed waarin ik vast lag aan draden en infuus en waaromheen een halfuur geleden nog zo veel commotie was.

Nu was het stil. De verpleegkundige vouwde het nieuwe baby-pakje weer op. Blauw. Zacht. Stoer. Veel te duur.

‘Gefeliciteerd met uw zoon,’ zei ze.

Op de grote witte klok met de zwarte cijfers boven de deur was het tien over half tien. De klok was mijn vijand vandaag. Alle uren heb ik tergend langzaam voorbij zien kruipen, maar nu ging het tikken onverstoorbaar verder de nacht in. Mijn zoon was geboren, zijn bestaan was onherroepelijk.

De gynaecoloog hechtte de knip die ze had gezet.

‘Je hebt er hard voor moeten werken, dame. Het had niet langer moeten duren. Het had niet veel gescheeld of het was een spoedkeizersnede geworden.’

De arts-assistent keek de placenta na. De moederkoek waarmee ik hem had gevoed, was niet goed doorbloed. Zonder dat ik het wist, had ik hem tekortgedaan.

‘Dat verklaart zijn lage geboortegewicht,’ vervolgde de gynaecoloog. ‘Ik heb de kinderarts mee laten kijken. Voorlopig moet hij in de couveuse blijven.’

Ik keek naar haar grijze kruin, terwijl ze de brokstukken tussen mijn benen aan het lijmen was. ‘Hij heeft wat hulp nodig om goed op gang te komen. Maar zijn kleur is goed en zijn reflexen zijn voldoende,’ zei ze.

Ze praatte verder. Ze had twijfels over zijn plasbuis. Ik zag haar mond bewegen, maar hoorde niet meer wat ze zei. Ik legde mijn hand op mijn lege buik. Ik twijfelde. Ze had het over een kind, maar dat kind was nergens te bekennen. De wieg, een doorzichtig plastic bedje op wielen, stond verlaten in de hoek.

De gynaecoloog werd weggeroepen. De volgende vrouw in barensood had haar hulp nodig. Richard verscheen in de deuropening.

‘Hoe is het met hem?’ Ik bestudeerde nauwkeurig zijn gezicht, op zoek naar die sprankeling in zijn ogen die hij twee jaar eerder had na de geboorte van onze dochter.

‘Hij is misselijk van de bevalling, hebben ze gezegd. Ze geven hem nu een infuus.’ Hij keek over mij heen naar de muur achter mijn bed en wreef over zijn slapen. ‘Ik weet niet, Suus. Hij is zo klein, zo mager. Zo anders dan Mirthe was.’

Ik strekte mijn arm uit naar hem. Hij bukte om me te omhelzen. Het voelde houterig in deze steriele ziekenhuiskamer. ‘Het valt vast mee,’ zei ik in zijn hals. ‘Hij moet gewoon bijkomen. En ze zorgen goed voor hem, toch?’ Ik dacht aan de woorden van de gynaecoloog. Niets van wat ze had gezegd, wees op iets ernstigs. Hij had wat opstartproblemen en daarom moest hij in de couveuse. Ik voelde een sterke behoefte om het gesprek een positieve wending te geven. Ik dacht aan het ijle gehuil van het kind op mijn buik. Zijn paarse lippen die zijn hele gezichtje leken te domineren. ‘Misschien is hij klein, maar hij heeft een grote mond, net als Mick Jagger,’ grapte ik.

Richard herhaalde mijn woorden later door de telefoon tegen zijn ouders en vrienden. ‘Onze zoon is geboren. Suus vindt dat hij op Mick Jagger lijkt.’

De verpleegkundige hielp mij onder de douche. Naast een borstzakje met pennen, prijkte een naambordje met de naam Marjan. Ouderwets, dacht ik. Haar klompen klepperden kordaat op de tegelvloer.

‘Baby’s zoals jullie kind moeten altijd bijtrekken.’

Ik voelde een pijnscheut. Ze zag mijn gezicht vertrekken. ‘Hier, ga maar even zitten.’ Ze klapte de plastic douchestoel naar beneden.

Ik zag hoe de druppels op mijn huid dansten, zag hoe de

bloedresten in een vloeiend samenspel met het water verdwenen in het doucheputje. Joris had lang op zich laten wachten. Alsof hij wist dat zijn geboorte een onmiddellijke scheiding van zijn moeder betekende. De uitgerekende datum was al tien dagen verstreken, maar mijn lichaam gaf geen enkel teken. Tot vanmorgen. Het daglicht had het donker nog niet verdreven toen een prik-kende blaas mij dwong uit bed te stappen. In de schemerige badkamer, op de wc, voelde ik ineens iets knappen, als een geluidloze maar harde knal. Een warme straal liep langs mijn benen en de tijd van blijde verwachting waarin mijn zoon zachtjes ronddobberde, golfde met vruchtwater en al het toilet in.

Inmiddels was elk spoor van een geboorte uitgewist. Het bed was opgemaakt, de lakens waren wit en onkreukbaar. De typische ziekenhuisgeur kroop in mijn neusgaten. Richard hield een kleine polaroidfoto in zijn handen die hij van de couveuseafdeling had gekregen. Hij gaf hem aan mij.

Ik keek lang naar de kleine vierkante afbeelding, probeerde mijn zoon te herkennen van de bewegingen die ik zo lang onder mijn hart had gevoeld.

Het jongetje met het witte mutsje op de foto had zijn oogjes halfopen. Hij lag op zijn rug, er zaten plakkers met een afdruk van een schildpad op zijn borstje. 'Neem je tijd,' leken de diertjes te zeggen, maar hij keek verslagen. Alsof hem iets vreselijks was overkomen dat hij niet begreep. Ik had wel eens gelezen dat een geboorte veel traumatischer is dan de dood. Ik hield het fotootje op mijn borst gedrukt, terwijl een verpleegkundige ons beschuit met muisjes serveerde.

Eindelijk mocht ik naar hem toe. Samen met Richard rolde Marjan mijn bed over de gang naar de couveuseafdeling. Het eerste buisje met afgekolfd moedermelk hield ik stevig in mijn handen. 'Vloeibaar goud!' echode de cursusleidster van de borstvoedingscursus in mijn oor.

Op de couveuseafdeling was het schemerig. Rechts in de hoek

stond de grote vierkante bak van plexiglas. Een magische kijkdoos met ronde raampjes. Over de bovenkant was een lichtblauw dekentje gedrapeerd. Een vriendelijke verpleegkundige, klein, gedrongen, met donker kort haar en vuurrode wangen, stond ons al op te wachten. Adrie, las ik op haar naambordje.

‘Wat een grappig ventje hebben jullie,’ zei ze vrolijk. ‘Hij heeft grote handen en voeten. Het wordt vast een beer van een vent.’ Ze tilde het dekentje op en ik staarde door het ronde raampje naar mijn zoon.

Daar lag hij. Een mager mannetje aan een infuus. De luiertas was te groot voor zijn lijfje. Vanonder zijn mutsje piepte een stukje schedel met vastgeplakte haartjes en donkere opgedroogde bloedresten. Hij was niet fit genoeg voor een bad. Voor dit leven überhaupt niet. Hij leek eerder te vroeg op deze aardbol te zijn gezet in plaats van de tien dagen overtijd die hij was. ‘Dysmatuur’ heet dat, leerde ik later. Zijn oogjes waren dicht en lagen verzonken in hun kassen. Hij sliep zo diep, alsof hij het levenslicht nog moest aanschouwen. Zijn hoofdje was niet rond, maar druppelvormig. Hij leek van een andere planeet te komen.

‘Dat komt goed, hoor. Dat komt door de vacuümpomp,’ zei de blozende Adrie, die naast me stond.

Ik knikte vertwijfeld. Met veel geweld hadden ze hem gehaald, uit zijn verband getrokken. Nu leek hij verdwaald. Ik keek door alle plooitjes heen naar zijn gezichtje met de getuite lipjes. Hij had een kleine kin, zag ik. Ik vond het moeilijk om me voor te stellen dat dit kleine wezen al die tijd in mijn buik had gezeten. Ik zocht naar sporen. Naar gelijkenissen met mijn eerstgeborene. Tussen de slangen en plakkers zag ik een wipneusje. Van mij. Er liep een draadje uit.

Ik mocht hem niet oppakken.

‘Hij is misselijk van de bevalling,’ zei Adrie. Ze legde een hand op mijn arm.

Het vloeiende goud ging door het draadje zijn neus in. Vanuit het donker aan de overkant klonk babygehuil. Allemaal minibab-

by's lagen in rijen naast elkaar. Soms kwam er een nieuw groot bed aangereden met een nieuwe moeder. Ze verdwenen allemaal achter gordijntjes. Ik vroeg me af of er meer kindjes verdwaald waren. Of de moeders. Of ze allemaal hetzelfde voelden als ik. Ik aaide het glas waarachter mijn zoon lag. Zijn armpje met infuus lag ingezwachteld op een plankje. Met een vinger volgde ik de contouren van zijn opgetrokken kikkerbeentjes. Op zijn grote teen brandde een knipperend rood lampje.

‘Dat is voor het zuurstofgehalte,’ zei Adrie. Het leek alsof hij elk moment kon opstijgen. De draadjes liepen naar een machine. Het piepte af en toe onheilspellend. De cijfers sprongen van 94 naar 99 en terug. Inmiddels was het bijna middernacht. Adrie drapeerde het dekentje weer over zijn huisje. Nu was het net alsof alles weer gewoon was. Daarachter lag een baby. Mijn blozende kerngezonde zoon, precies zoals ik hem had gewenst.

Ik werd teruggereden naar mijn kamer. Richard mocht bij me slapen op een slaapbank naast mijn bed.

‘Welterusten, schatje.’ Hij legde zijn hand op mijn rug en boog voorover om me een kus te geven. Ik legde mijn hoofd op zijn borst.

‘Het wordt vast een beer van een vent,’ zei ik gesmoord in zijn Tshirt, terwijl hij over mijn haren aaide.

‘Zeker. En later zal hij dit verhaal vaak horen. Dan zeggen we tegen hem: Nu ben je dan een beer van een vent, maar toen je net geboren was...’

Hij gaf me een kus, trok zijn broek uit en verdween in de kussens van de slaapbank. Het doorzichtige kunststof wiegje was weg. Aan zijn regelmatige ademhaling zag ik dat Richard al in slaap was gevallen. Ik bedacht hoe anders deze eerste nacht was dan de nacht na de geboorte van onze dochter. Hoe ik haar had horen smakken in het donker.

Het jongetje op de polaroid die schuin tegen een bekertje stond geparkeerd op het uitgeklapte tafeltje van het kastje naast mij,

baadde in het ziekenhuislicht dat fel scheen vanaf de gang. Hij keek me stil aan. Ik telde de rode en witte bliksemschichten op de bruingrijze gordijnen. Het patroon danste voor mijn ogen. Toen viel ik in een droomloze slaap.

3.

Zoals de eerste dag van zijn leven geruisloos overging in de nacht, zo brak vanmorgen de eerste dag van zijn dood aan. Argeloos breidt het ochtendlicht zich uit, zoals het al miljoenen jaren heeft gedaan. Het trekt zich niets aan van een mensenleven dat zomaar weer voorbij gaat. Dat slechts vluchtig plaatsvindt in de mysterieuze weidheid van ons heelal, zoals de laatste seconde in een oneindigheid van lichtjaren.

De tijd verglijdt in licht en donker. De aarde draait om de zon in rood, oranje en paars. Ze zal nooit stoppen, want er wachten nieuwe etmalen, seizoenen, jaren, eeuwen. Joris was hier slechts in de tussentijd, omdat wij hem liefdevol ontvingen als het zaadje dat in de schittering van het toeval neerdaalde in de vruchtbare aarde. Nu is hij weer vertrokken, als het tere blaadje van een bloem dat dwarrelend wegwaait in de late lentebries. Wij blijven achter in de vertrouwde eenzaamheid van ons bestaan dat zo veel vragen oproept. Wie was hij? Wie ben ik en wat doen we hier? Maar bloeit de liefde niet slechts als we onze armen spreiden? Zodat we kunnen ontvangen en loslaten in plaats van alles krampachtig vast te willen houden en te verstikken.

De tussentijd van Joris vond plaats in een vacuüm. Het begon toen de stem van de gynaecoloog klonk. Toen ze zei dat hij er bij de volgende wee was. Het eindigde toen een andere stem klonk, van de arts in zijn oranje overall die zei dat hij is overleden. Zoals Joris ooit eenzaam in de couveuse lag aan het einde van de gang in een steriel ziekenhuis, zijn lijf vol plakkers en draadjes, zo eindigt het nu. Hier, op zijn rug op onze gietvloer, met zijn opengeknipte pyjama en zijn blote bovenlijfje. De plakkers zijn verdwenen,

de tijd ben ik kwijt. Ik zweef boven mezelf en zie hoe ik voorover buig over het kwetsbare lijf van mijn zoon, samen met Richard en Mirthe. Zijn leven van negen jaar en tien maanden flitst in een seconde aan me voorbij, als ik hem optil en hem koester met mijn lichaam, zoals ik die eerste nacht van zijn leven al wilde doen. De omgekeerde geboorte. Het werk van de dokter zit erop. Nu ben je weer van mij.